

mellem Fødselshyppighed og Dødelighed indsnævres, og dermed Befolkningsforøgelsen aftage. I hine psykiske Momenter sér Forfatteren en Nymalthusianisme, som efter hans Mening har langt stærkere Tag i Kulturlandenes Befolkning, end man i Almindelighed har Øje for, og Forf. søger nu at vise, at der heri ligger en stor Fare. Han klargør Nymalthusianismens Forvildelser og gendriver dens Misforstaaelser. Sluttelig appellerer han til Ansvars- og Samfundsfølelsen hos dem, der formaa at se til Bunds i de Farer, der true Samfundet, hvis Nymalthusianismen stadig vinder Raaderum.

Nordisk Tidsskrift. 1902. 6te H.:

Bredo Morgenstjerne: Hvad er Samfundet og Videnskaben om det? — Det er den unge Videnskab Sociologien, hvis Indhold, Afgrænsning og Plads her søges bestemt. Det hævdes, at Samfundslæren bør opfattes som en selvstændig Videnskab med sit eget særlige Stofomraade, sin egen Metode og sine egne selvstændige Problemer. Sociologien, den sidst fødte af alle Videnskaber, adskiller sig fra alle andre Forskningsgrene derved, at den beskæftiger sig med Ting, hvori vi selv danner Led, »noget som hverken er helt udenfor eller helt indeni os, men hvori vi selv lever, virker og gaar op«. Heri ligger en væsentlig Vanskelighed: vi kunne ikke her stille os udenfor det Omraade, vi betragte og undersøge; og herfra udspringer mange Misforstaaelser af »Samfundets« Natur og Begreb. Forfatteren vender sig særlig mod den biologiske Retning i Sociologien (Eks.: Schäffle, Lilienfeld, Worms), der opfatter Samfundet som et levende, besjælet Væsen af samme Art som den individuelle Organisme. Selv som Tankebillede er denne Opfattelse ukorrekt, bl. a. fordi de konkrete Samfundsdannelser savne den faktiske Begrænsning og den Udelelighed, der er Karaktermærket for i hvert Fald alle dyriske Organismer af højere Orden. Samfundet som et bevidst, villende og handlende Enhedsvæsen er en Abstraktion, hvad der ikke

udelukker, at der blandt de mangfoldige Samfundsdannelser findes nogle, som i mange Henseender udvikler sig, lever og virker paa en lignende Maade som de højest udviklede individuelle Organismer. Ligesom Samfundet er en Dannelselse, der væsentlig afviger fra dem, der udgøre Biologiens Stof, kan det paa den anden Side heller ikke helt forklares ud fra Individernes Følelser og Sjælstilstande. Læren om Samfundet har ganske vist Punkter, der berører og griber over i baade Biologien og Psykologien (foruden andre Videnskaber som Kulturhistorie, social Etik o. s. v.), men Forfatteren fastslaar som Hovedresultatet af sin Analyse, at der »indenfor de mere eller mindre usikre Grænser ligger et vidtstrakt Omraade, som er Sociologiens eget: Læren om de for Samfundsdannelserne særegne generelle Udviklingslove og de indenfor disse Dannelser herskende typiske Tilstande og Bevægelser.«

Social tidsskrift. 1902. 7de hæftet:

N. G. W. Lagerstedt: Ett storindustriellt företag med nya grundvalar för arbetarnas ställning. — Der gives her en Skildring af den mærkelige Fabrik for optiske Instrumenter o. l., der drives af Carl Zeiss-Stiftelsen i Jena. Et storindustrielt Etablissement, der beskæftiger over 1200 Personer, og hvis Netto-Overskud af en halv Million Mark aarlig udelukkende anvendes til socialpolitiske og kulturelle Formaal (delvis i Lighed med Carlsberg-Fondet hos os). Af særlig Interesse ere Meddelelserne om de overordentlig heldige Forsøg med Nedsættelse af Arbejdstiden fra 9 til 8 Timer, hvis Resultat blev en Merfortjeneste for Arbejderne af over 16 pCt. Man skal sikkert søge længe for at finde et Foretagende, hvis Arbejdere virke under saa gunstige Vilkaar som her, men det interessanteste ved Sagen er, at her ikke er Tale om Godgørenhed, tværtimod er den røde Traad, som gaar gennem Stiftelsens Statuter, Ønsket om at hæve Arbejdernes retlige Stilling. Trods de vidtgaende demokratiske Principer, der ligge til Grund